

SCA Wood Magazine

2/2025

NY ISO-STANDARD
VISAR KLIMATNYTTA

ELEMENTFASAD
MED RAM AV TRÄ

EN INNOVATIV BLICK
PÅ HÅLLBARHET

Skogsnäringens främsta förkämpe

Juristen Viveka Beckeman är vd för branschorganisationen Skogsindustrierna. Driven av medlemsföretagens kraftfulla engagemang sprider hon insikter om hur den brukade skogen bidrar till samhällsnytta och lösningar på klimatutmaningen.

SCA Wood Magazine

2/2025

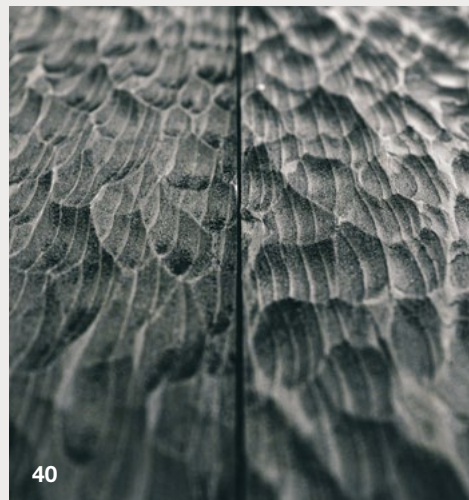
6

TÄNJER TRÄETS GRÄNSER

Möbelsnickaren Torkel Haraldsson har uppfyllt familjens husdröm bland trädtopparna.

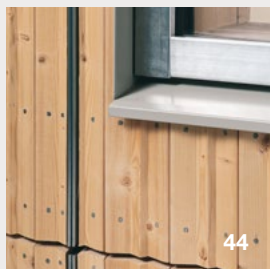

< Viveka Beckeman är vd för branschorganisationen Skogsindustrierna.

40

Ett byggmaterial > med klimatvärde.

44

36

^ Moderna yttrepaneler ger nya möjligheter.

^ Elise Grosse om skogens roll i samhällsbyggandet.

14 DEN SVENSKA SKOGSINDUSTRINS FRÄMSTA FÖRETRÄDARE

"Vi ska göra nytta och skapa verklig förändring", säger Viveka Beckeman, vd för Skogsindustrierna.

22 NY ISO-STANDARD VISAR KLIMATNYTTA

Beräknar klimatpåverkan i hela den skogliga värdekedjan.

26 FJÄLLSTUGA PRÄGLAD AV SIN OMGIVNING

Ett hus fullt av förädlade grundmaterial från närområdet.

32 FRAMTIDEN BYGGS I TRÄ

Nyttan med träprodukter – från skog till samhälle.

36 EN INNOVATIV BLICK PÅ HÅLLBARHET

Elise Grosse, hållbarhetschef på Sweco Architects, efterlyser ett perspektivskifte.

40 "TRADITIONELLT HANTVERK I NY TAPPNING"

Arkitekten Linda Samuelsson om moderna, innovativa träpaneler.

42 "DET ÄR HÖG TID ATT BYGGA MER HÅLLBART"

Arkitekten Staffan Schartner undervisar och forskar om träbyggande.

44 ELEMENTFASAD AV TRÄ

Minskar koldioxidutsläppen med cirka 60 procent jämfört med konventionella fasadsystem.

SCA Wood Magazine

2/2025

ANSVARIG UTGIVARE

Vanessa Pihlström

CHEFREDAKTÖR

Håkan Norberg

PRODUKTION

Frosting kommunikationsbyrå

OMSLAGSFOTO

Bodil Bergqvist

ÖVERSÄTTNING

Semantik

TRYCK

Stibo Complete, Katrineholm

PAPPER

Omslag: Munken Polar, 200 g

Inlaga: Munken Polar, 120 g

KONTAKT

SCA Wood
Skepparplatsen 1
851 88 Sundsvall

060-19 30 00

sca.com/sv/traprodukter

PRENUMERATION

woodinfo@sca.com

SCA Wood Magazine trycks på FSC™-certifierat papper (FSC™ C012075). Produktionen strävar efter minsta möjliga miljöpåverkan och förordar ansvarsfullt skogsbruk.

Om du inte längre vill prenumerera på SCA Wood Magazine, kontakta scawoodmagazine@sca.com så avslutar vi omgående hanteringen av dina personuppgifter kopplade till denna prenumeration.

Med hopp om framtiden

DET HÄR NUMRET AV SCA Wood Magazine har det underliggande temat kraft. Kraft att utveckla, inspirera och förändra. Och kraft att hålla emot när det blåser hårt.

Vi lever i en tid av angreppskrig, handelskrig, humanitära katastrofer och klimatoro. Det är klart att det påverkar oss, oavsett hur nära eller långt ifrån vi befinner oss, och även om vi tillhör de lyckligt lottade som fortfarande har det bra. Oroliga tider gör att vi drar oss tillbaka, blir försiktiga och kanske till och med passiva. Vi tappar i någon mån tron på framtiden. I såna tider är det viktigt att anstränga sig för att se de många positiva saker som faktiskt sker runt omkring oss, i det vi åstadkommer tillsammans. Hemma eller på jobbet, med grannar, vänner och bekanta. I det lilla – och i det stora.

Medierapporteringen har länge dominerats av krig och konflikter vilket har gjort att annat har hamnat lite i skymundan, till exempel miljöfrågan. Men den försvinner inte bara för att vi tittar åt ett annat håll. Därför är jag glad över det arbete som Viveka Beckeman, vd för branschorganisationen Skogsindustrierna, gör för att skapa långsiktiga förutsättningar för en bra värld. En värld där skog och trä är en avgörande del för att vi ska nå tvågradersmålet. Du får möta Viveka i det här numret av SCA Wood Magazine.

Läs också om den nya ISO-standard som med vetenskaplig tyngd påvisar de positiva effekter som den aktivt brukade skogen och dess produkter har. Vi presenterar även en nyhet som har stor potential att göra byggbranschen mer hållbar och kostnadseffektiv: en elementfasad med ramkonstruktion av trä, som vi kallar SCA Curtain Wall.

Och följ med till den lilla byn Ottsjö i den jämtländska fjällvärlden, där Sophie Odelberg har byggt sitt drömhus anpassat efter ett aktivt liv fullt av utomhusaktiviteter. Husets ytterpanel är en innovation som ger möjligheter till nya estetiska uttryck med trä, långt bortom den traditionella lockpanelen. Våldigt vackert!

Jag tänker att vi alla har ett ansvar för att försöka hålla den positiva fanan högt, oavsett om det handlar om globala glädjeämnen eller bara att skoja lite en vanlig dag på jobbet. Sânt som får oss att bli hoppfulla igen. Som ger oss kraft.

Trevlig läsning!

MARKUS HENNINGSSON
MARKNADSDIREKTÖR, SCA WOOD

TYDLIG TRÄPROFIL I ARKTISK STADS- OMVANDLING

TVÅ STADSKÄRNOR HAR smält samman när Gällivare och Malmberget, belägna norr om polcirkeln i Sverige, till stor del flyttat ihop. Visionen har varit att bygga en arktisk småstad i världsklass, vilket återspeglas i Kunskapshuset. Byggnaden som rymmer kommunens gymnasium och lärcentrum för vuxna är skapad av Liljewall och MAF Arkitektkontor som fokuserat på trä både ute och inne för att åstadkomma en vacker och hållbar utbildningsmiljö. Fasaden är inspirerad av samisk hantverkstradition, uppbyggd i trä och glas med stora vertikala träpelare i en starkt röd kulör, en nyans hämtad från naturen. I interiören syns kraftiga limträbalkar och pelare, träpanel och ett kubbgolv av rökt ek i entréhallens trappa. Specialdesignade möbler i trä förenar också den arktiska naturen och det samiska hantverket i sitt formspråk.

^
Det unika huset bland
träden vilar stadigt på pålar.
Under verandan syns botten
av träpoolen, som var ett
måste i Torkel Haraldssons
modiga bygge.

TOPPLÄGE

I MÄSTERLIG TRÄDKOJA

TEXT JENNIE ZETTERQVIST FOTO BODIL BERGQVIST

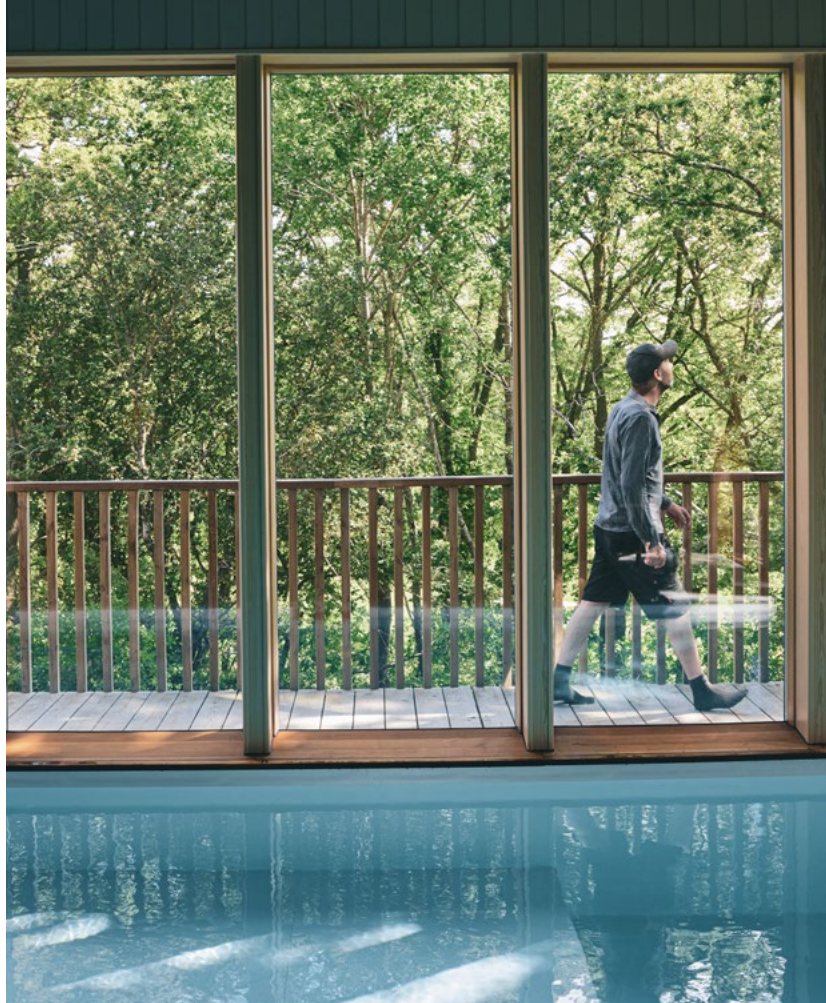
Den smala asfaltsvägen slingrar sig genom det grönskande landskapet i Halland, vid Sveriges västkust. Bakom varje mjukt rundad krök väntar nya ängar och villor, men för att hitta det hus vi söker får vi höja blicken. Och strax innan vägens slut dyker det upp i en klippig sluttning, till synes svävande över marken – byggt helt i trä av möbelsnickaren Torkel Haraldssons mästerliga händer.

– Vi får det bästa av alla världar här uppe bland trädkronorna, säger han.

Torkel tillverkade mycket av inredningen innan huset stod klart. De romerska ringarna i taket blir en symbol för husets lekfulla känsla. "Det ska bli en län över poolen också", säger han.

NÄR VI SVÄNGER UPP på gårdsplanen hamnar vi mittemellan det svävande huset och Allekulla finsnickeri. Här driver Torkel Haraldsson sitt möbelsnickeri. Och här bor han med sin familj i det hus han ägnade två år att bygga själv, enligt vännen och arkitekten Josef Wibergs vision.

Idén till ett hus bland trätopparna började vännerna prata om för mer än 20 år sedan. Torkel fick den kraftigt sluttande tomten i gåva av sin pappa, och ryggade inte inför byggutmaningen. Tvärtom.

– Jag förstod direkt att vi kunde göra något häftigt av den här tomten. Det gällde bara att tänka lite annorlunda, säger han.

"TRÄ ÄR ETT FANTASTISKT MATERIAL"

Så i stället för att göra som de flesta hade gjort och börja bläddra i kataloger, spränga ur, gjuta betongplatta, anlägga grusplan och gräsmattor, satsade de på ett kojliknande hus som vilar på plintar med träpålar. På sina ställen svävar huset över fyra meter ovan mark.

– Vi behövde inte ens diskutera att vi skulle behålla tomten som den var med de vackra klipporna och då måste vi anpassa huset efter det. Det föll sig ganska naturligt att utforma det så här och det är jag väldigt glad över i dag, säger Torkel.

Att allt skulle byggas i trä, var också givet.

– Trä är ett fantastiskt material som det går att göra allt med, bara man väljer virke efter ändamålet och hanterar det rätt, säger Torkel.

Han har en livslång och kärleksfull relation till trä. Uppvuxen med havet från spädbarnsåren utbildade han sig till båtbyggare under gymnasiet. Där lärde han sig träslagets enorma kapacitet. Efter studenten suktade han efter ännu mer kunskap och kom in på utbildningen i möbelsnickeri på välrenommerade Capellagården, grundad av Carl Malmsten. Där träffade han Josef Wiberg, tog sitt gesällbrev och inledde karriären som möbelsnickare.

HUSETS SIGNUM: VÄL VALDA TRÄSLAG

Husbyggande är dock en helt annan sak än att formge och tillverka möbler. Men efter att ha byggt ett hus tidigare, om än av det mer konventionella

◀ Handsågade fjäll av ceder pryder ytterdörren. Torkels dörrdesign har blivit efterfrågad av kunder.

TRÄSLAGENS ROLL

I HUSET

Ceder: för tålig och vackert åldrande fasad.

Gran: för varm och levande yta på innerväggarna.

Ek: för slitstarka golv.

slaget, kände sig Torkel redo att förverkliga husdrömmen bland träden. Han skulle bygga det själv på under två år och med en budget på två miljoner. "Vansinnesprojekt", tyckte vissa.

– Jag fattar ju det, säger Torkel och ler.

– Det var lite galet, men jag kände att det var görbart. Och det var det ju. Jag är extremt effektiv, och jag vet att jag kan få lika mycket gjort som två eller tre snickare på en dag, om jag bara får fokusera och jobba på.

Det krävdes stora uppoffringar från både Torkel och hans partner Ayla. Och det gick åt lite mer tid och lite mer pengar än de från början hoppats. Men nu har familjen ett hus som inte liknar något annat, fullt av lekfullhet och livsglädje redan från den rustika fasaden som är klädd med kvistig ceder för att ödmjukt smälta in i naturen. När Torkel öppnar den egendesignade ytterdörren, välkomnas vi av innerväggar av vackert skimrande gran. På golven ligger slitstark ek. Noga utvalda träslag är ett signum för huset. Torkel tror att mixen till stor del beror på hans djupt rotade båtbyggartänk. Träets egenskaper, konstruktionens funktion och trivselen styr honom. Minimalistiska designideal hör inte hemma här.

– Jag vill mycket hellre ha lite humor och livfullhet än att det ska vara stilrent och enhetligt, som många arkitekter vill. Det ska finnas utrymme för människan här inne, inte bara vara snyggt i en coffee table-bok, säger han.

TÄNJER TRÄETS GRÄNSER

Rymden inne i huset är slående. På entréplanet finns sovrum, badrum och bastu. En trappa ner ligger allrummet med öppet kök och glasväggar ut till verandan, som löper runt hela huset.

Trätaket som väller fram i vågformation är klätt med isolerande och ljuddämpande träullsskivor inne, vilket bidrar till en vilsam akustik under valven. Takets form bestämde arkitekten, men hur det skulle konstrueras var upp till Torkel. Efter en del grubblande löste han det genom att bygga en form där han skiktlimmade de cirka 30 välvda bjälkarna. Det är tydligt att han verkligen litat på träets förmåga.

– Det är nog också något jag tar med mig från båtbyggeriet. När man bygger en båt måste man tänja träets gränser till max för att det ska prestera och det har jag lite i mig, även när jag bygger hus.

En pall till S:t Pauli kyrka i Gävle är snart klar hos Allekulla finsnickeri. "Det här är gräddan av jobb för oss. Det finns inget bättre än att få jobba helt kompromisslöst som åt kyrkan. Det ska bli bra, och det ska hålla i 400 år."

Många lösningar har han tänkt ut och tillverkat under byggets gång, ofta under kraftig tidspress. I efterhand finns det saker som han skulle ha gjort annorlunda. Men han ångrar inget.

– Den naiviteten tycker jag är jätteviktig för husets karaktär. Att man känner att det är en människa som har sökt sig fram i en process. Det gör man ofta inte i andra hus, säger han.

Poolrummet intill köket är familjens absoluta favoritdel av huset. Även poolen är helt byggt i trä, med en hängande konstruktion på träpålar som såvitt Torkel vet är unik – än så länge.

– Jag är förvånad att inte fler bygger så här. Det är ju jätteenkelt och det har fungerat mycket bra. Men jag var livrädd när vi fyllde poolen för första gången, att det skulle knaka till och brista. Det finns ju alltid den mänskliga faktorn och tänk om jag hade glömt en mutter någonstans!

NYA PERSPEKTIV BLAND TRÄDEN

Alla kritiska moment har Torkel stämt av med en skicklig konstruktör som kontrollräknat på hållfastheten och gett klara direktiv. Själv har han varit nogga med att hålla sig till det han bemästrar. Under byggets gång fick han sitt mästarebrev som möbelsnickerare, det skrå han ägnat yrkeslivet åt och som innebär något helt annat än att vara byggnadssnickerare.

– Jag har ju haft helt fel tänk ibland och byggt saker för komplicerat. Men innan jag började med huset sa arkitekten Josef: "Gör nu på det sättet som du kan. Håll inte på att experimentera och testa nya grejer". Det tror jag var viktiga visdomsord. Jag gjorde det allra mesta som jag kunde, därför har det fungerat och jag har inte haft några stora problem, säger Torkel.

Efter inflyttningen år 2023 har familjen – med två små barn, katt och hund – hunnit avnjuta årstidsväxlingarna genom ett panoramaperspektiv på högsta nivå. När höstlöven faller öppnas utsikten ner mot fåren som betar på de halländska ängarna.

– Det är rätt häftigt att uppleva växlingarna här uppe. När löven slår ut igen på våren är det ändå som allra bäst. Vi har även ett helt annat djur- och fågelliv här med ekorrar som springer förbi hela tiden och glador, stora rovfåglar, som landar utanför. Och vi har haft en mård som hoppat runt mellan träden. Sådant ser man aldrig på marknivå och det tycker jag är det allra finaste. Jag hade aldrig bytt detta mot havsutsikt, säger Torkel. ☞

Trä(d)kungens tron, en stol i ek som Torkel också gjort. Hunden Selma kan nu springa runt hela huset på hussens veranda, byggd bland trädtopparna.

FAKTA

Namn: Torkel Haraldsson

Yrke: Möbelsnickare som drivit finsnickeri sedan 2003.

Familj: Sambon Ayla, två döttrar, hund och katt.

Om huset: Trädhus i trä i Onsala. Dokumenterat i tv-programmet Husdrömmar på Sveriges television.

WOODHUB – TRÄETS KRAFTCENTRUM

I ODENSE HAR Woodhub vuxit fram som Danmarks nationella samlingspunkt för hållbart träbyggande. Woodhub är landets största träbyggnad med sina 31 000 kvadratmeter i sex våningar och här kommer cirka 1 600 medarbetare från en rad statliga myndigheter att arbeta. Bakom arkitekturen står C.F. Møller Architects och byggnaden visar på möjligheterna med trä i stor skala – från synliga pelare till massiva CLT-konstruktioner – och beräknas minska koldioxidutsläppen med 5 400 ton under 50 år. Här kommer företag, forskare och arkitekter att mötas för att utveckla framtidens hållbara byggmetoder.

FOTO C.F. MØLLER ARCHITECTS / ÆSTHETICA STUDIO

SMART LADDNING I SNYGG DESIGN

SVENSKA LEX ENERGYS publika ultrasnabbladdare siktar på att lösa energibrist med ett stilsäkert grepp. Laddhubbarna för elbilar är klädda i trä för att både bjuda på tilltalande skandinavisk design och smälta in bättre i stadsmiljön. Under träytan finns integrerade batterilager och en egenutvecklad mjukvaruplattform som möjliggör smart laddning. Fördelen med laddstationerna är att de kan etableras på platser där det annars inte har varit möjligt på grund av kapacitetsbrist i elnätet.

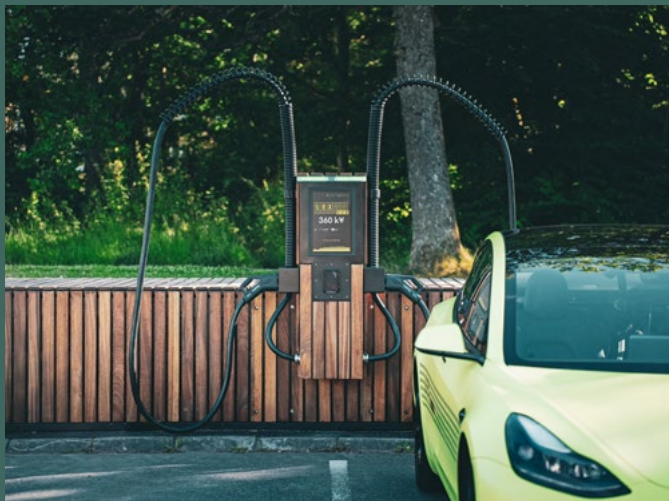

FOTO LEXHUB

Ta plats i Fyrtornet av trä

I **HYLLIE I MALMÖ** reser sig Fyrtornet, ett av Sveriges högsta trähus och en central del av stadsutvecklingsprojektet Embassy of Sharing. Byggnaden är den första av sju i projektet och blir en symbol för framtidens hållbara arbetsplats där klimatnytta, social gemenskap och modern arkitektur möts. Med sin stomme av trä minskar Fyrtornet klimatavtrycket jämfört med traditionella kontorsbyggnader, samtidigt som materialet skapar värme och trivsel. Även interiört har träet en central roll med synliga trärelement och

vinterträdgårdar bakom glasfasader som skapar en rogivande, grön miljö med naturligt ljusinsläpp. Taket bjuder på orangeri, grönska och utsikt över Öresund, medan entréplanet rymmer kafé, lounge och bibliotek. Projektet drivs av Granitor Properties och Wingårdhs står bakom arkitekturen. I mars utsåg tidningen Bygginindustrin Fyrtornet till Årets bygge i kategorin hotell och kontor.

TAR TÄTEN FÖR SKOGENS KRAFT

TEXT JENNIE ZETTERQVIST FOTO BODIL BERGQVIST

Viveka Beckeman, vd för branschorganisationen Skogsindustrierna, är juristen som blivit en av skogsbranschens mest engagerade röster. Hon kämpar för medlemsföretagens intressen och arbetar hårt för att fler ska inse skogens betydelse för lösningen på klimatutmaningen.

– Jag känner mig stolt över att få vara en del av en bransch där människorna drivs av en unik passion och en stark känsla av att vara samhällsbärare, säger hon.

”Det finns många branscher där man verkligen är dedikerad i det man gör. Men just den här passionen och känslan av att vara samhällsbärare, den är unik för skogsindustrin”

KLÄDD I BLÅ, välsittande kostym och höga klackar, rör sig Viveka Beckeman med raska och målmedvetna steg inne på Skogsindustriernas huvudkontor i Stockholm. Här i stadsdelen

Östermalm har hon sin yrkesmässiga bas och hennes knivskarpa framtoning, fasta handslag och övertygande argumentation vittnar om att hon är van att röra sig i maktens korridorer. Som frontfigur för de hetaste skogsfrågorna i Sverige och EU befinner hon sig ofta där, både bildligt och bokstavligt.

Men det är ute hos de 220 medlemsföretagen hon trivs allra bäst. I skogarna, på sågverken och fabrikerna hämtar hon kraft och inspiration att fortsätta arbeta för branschens bästa tillsammans med Skogsindustriernas 50 medarbetare.

– I min roll är det jätteviktigt att behålla markkontakten. Jag vill hela tiden lära mig mer om medlemmarna och lyssna på vad de vill få ut av sin branschorganisation så att vi ska kunna hjälpa till på bästa sätt, säger hon.

HÄSTBOK VÄCKTE JURISTDRÖM

Under uppväxten i Sveriges sydligaste landskap Skåne, var skogen en älskad lekplats. Men att den även skulle bli utgångspunkten för arbetslivet var ingen självklarhet. När tolvåriga Viveka läste en av många hästböcker, vaknade det intresse för juridik som ledde till att hon senare blev advokat.

– Jag önskar att jag hade en fantastisk förklaring till att jag valde juridiken, många drivs ju redan från början av en vilja att rädda världen. Men för mig var det faktiskt en cool advokat i den där hästboken som sådde det första fröet, berättar hon och ler åt minnet.

Advokaten som kom in och ställde allt till rätta i berättelsen imponerade på Viveka, som insåg att yrket gav möjlighet att påverka och göra skillnad.

Under sin tid på advokatbyrå arbetade hon med många branscher, och en stack verkligen ut. Vid försäljningen av skogsföretaget AssiDomän mötte

hon ett engagemang som var något utöver den dedikation hon tidigare ofta mött.

– Jag blev så tagen av människorna där. De älskade verkligen skogen och de kände att det de gjorde var viktigt för samhället. Genom den otroliga passion de visade väcktes mitt intresse för branschen, säger hon.

BRANSCH SOM BYGGT SVERIGE

Så från att främst ha sett skogen som en plats för rekreation drogs Viveka till möjligheten att få vara en del av något större, vilket ledde till att hon blev chefsjurist hos Sveaskog. År 2020 axlade hon sin nuvarande vd-roll.

– Det är häftigt att få verka i en bransch som faktiskt har byggt Sverige och som samtidigt har så mycket att erbjuda för framtiden. När den här utmaningen dök upp var den för bra för att tacka nej till. Jag tilltalades av att få vara med och sätta bilden av branschen, skapa bättre förutsättningar för den och att som vd ta ett eget ansvar på ett tydligt sätt, säger hon.

Som starkt historieintresserad, vill Viveka gärna vara med och uppmärksamma hur stor betydelse skogsindustrin har för den välfärd som vi i Sverige ofta tar för given i dag.

– Vi hade inte haft någon industri i Sverige om vi inte hade haft skogen. Jag gillar den historiska kopplingen och även hur mycket skogen betyder för landsbygden och människors möjligheter att bo kvar där i dag. Dessutom kommer vi inte att klara klimatutmaningen om vi inte fasar ut det fossila, och då behöver vi skogen. Jag är väldigt stolt över att vara en del av branschen. Men jag kommer också alltid tillbaka till människorna som jobbar med skogen. Jag gillar dem!

Bland det första hon gjorde som ny vd var att starta Framtidsresan med målet att driva på skogsindustrins bidrag till den gröna omställningen. Det resulterade i Skogsindustrins Framtidsagenda med tre löften inom klimat, cirkularitet och biologisk mångfald som ska vara uppfyllda år 2040.

◀ "För mig är det viktigt att det inte bara stannar vid ord. Vi ska göra nytta och skapa verklig förändring."

TVÅ TOPPFRÅGOR ENGAGERAR

För Skogsindustrierna är det uppenbart att skogs-näringen redan bidrar till stor samhälls- och klimatnytta. Det senare även globalt eftersom 80 procent av träprodukterna säljs till andra länder. Svensk skogsnäring utvecklar också skogsbruket och är världsledande inom forskning.

Men fler behöver få insikt om den samlade nyttan och Skogsindustrierna sprider kunskap och bearbetar beslutsfattare för att få till en gynnsam lagstiftning. De aktuella frågorna är många, men två ligger i tydlig topposition just nu.

– Om det är något som håller många av oss vakna om nätterna, så är det tillgång på råvara. Alla lagstiftningsförslag som på något sätt begränsar tillgången engagerar våra medlemmar väldigt mycket. Det är den ena av våra toppfrågor, säger Viveka.

Den andra handlar om synen på klimatnyttan med träprodukter. Den offentliga debatten fokuserar ofta enbart på skogen som kolsänka, alltså att den gör störst klimatnytta orörd. Men Skogsindustrierna vill även få erkännande för substitutionseffekten, alltså den klimatnytta som uppstår när träbaserade produkter och bränslen ersätter produkter och bränslen med fossilt innehåll eller som tillverkas med fossilbaserad energi.

– Ska vi klara av klimatutmaningen så måste vi sluta plocka upp fossil råvara ur marken och istället använda fossilfri råvara, och återanvända den så många gånger som möjligt. Det är den största utmaningen att få folk att inse: det ger mer klimatnytta att använda träprodukter än att bara låta all skog stå.

Inom Skogsindustrierna uppmanar man till att använda flera verktyg i verktygslådan, som att satsa mer på redan avsatta ytor och fortsätta ha produktionsskogar, till exempel.

– Och framför allt: vi kommer inte att sluta bygga hus, vi behöver fortfarande toalettpapper och många andra produkter som kan tillverkas av trä. Ska allt det komma från fossila källor i stället, då blir det på totalen sämre för klimatet, säger Viveka.

KRÄVER ÄNDRING AV LULUCF

De lagstiftningsförslag som påverkar branschen och debatten allra mest nu är LULUCF (Land Use, Land-Use Change and Forestry) och Avskogningsförordningen (EUDR). Inom LULUCF

föreslår EU-kommissionen fasta mål för ökad kolinlagring i varje land, där Sverige vars yta till 70 procent består av skog enligt förslaget ska stå för unionens största kolsänka.

– Hela lagstiftningen syftar till att öka inbindningen av koldioxid och eftersom vi i framför allt Sverige och Finland har så mycket skog, har vi stor potential att binda in mer koldioxid än de länder som redan har huggit ner sina skogar. När kommissionen bestämde sig för att sätta fasta måltal fick Sverige ett omöjligt högt beting, säger Viveka Beckeman.

Konsekvensen kan bli att avverkningen måste minska i Sverige, vilket leder till den bristande tillgång på råvara som är branschens huvudbekymmer. Skogsindustrierna ser restriktionerna mot Sverige som ett lätt sätt för resten av Europa att öka den totala koldioxidinbindningen, på papperet.

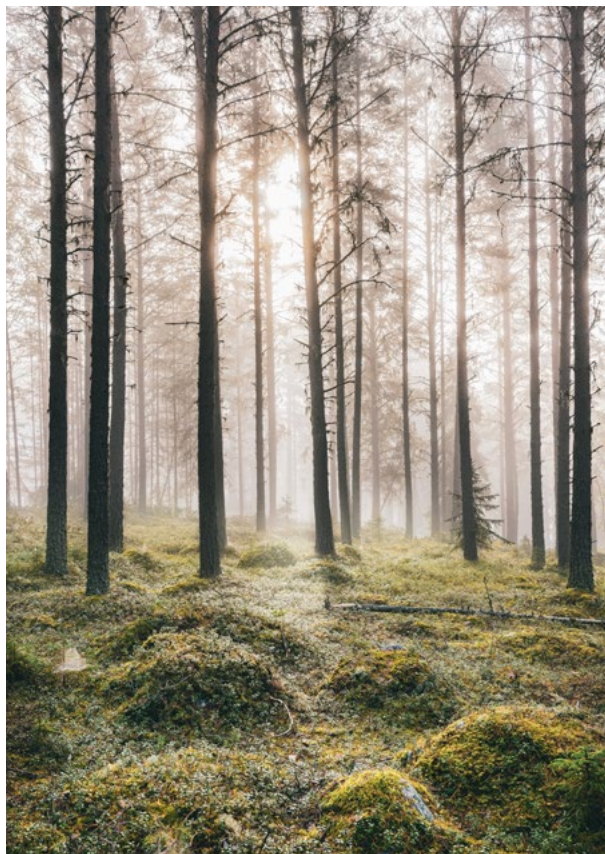
– Vi kan inte bara acceptera en negativ påverkan på den svenska skogsindustrin, som står för tio procent av det svenska exportvärdet. Minskad avverkning betyder ett fattigare Sverige och förlorade arbetstillfällen, samtidigt som andra länder kan fortsätta med sina utsläpp. För bara tre generationer sedan hade vi svårt här i Sverige och tack vare investeringar i skogsindustrin har vi byggt upp en välfärd som det är lätt att ta för given nu. Men den har inte varit gratis, säger Viveka.

Hon betonar att klimatfrågan givetvis också är enormt viktig.

– Men jag tror inte att de nuvarande lagförslagen ger bäst effekt för klimatet. Jag är orolig för att man tittar för mycket på koldioxidinbindning och missar det stora problemet, alltså att vi i EU släpper ut för mycket fossil koldioxid som är det som leder till den globala uppvärmningen. Det vi ska titta på är hur får vi ner de fossila utsläppen, och då är skogen ett verktyg och en möjliggörare, säger Viveka.

Skogsindustrierna efterlyser ännu mer handlingskraft från svensk regering, mer "action". Flera bra initiativ är påbörjade, som skogsutredningen, men de ska slutföras också.

– Det har hänt mycket, men inte tillräckligt mycket. Vi behöver en politik som mycket mer syftar till att använda våra skogar och fasa ut det fossila. Vi behöver inte mer lagstiftning som sätter restriktioner för skogsbruket och vi vill att Sverige ställer krav på att revidera LULUCF, säger Viveka.

OM SKOGSINDUSTRIERNA

Skogsindustrierna är en svensk branschorganisation som representerar 220 företag som förädlar trä till fossilfria och förnybara material och produkter. Organisationen verkar för att stärka branschens konkurrenskraft och öka användningen av skogsprodukter. Medlemmarna består av:

- > 40 massa- och pappersbruk.
- > 80 sågverk.
- > 105 företag med övrig verksamhet.

SKOGSINDUSTRINS FRAMTIDSAGENDA

- > Till 2040 ska skogsindustrins klimatnytta öka med 30 procent.
- > År 2040 ska skogsindustrins produkter vara helt fossilfria och återvinningsbara.
- > År 2040 ska Sverige ha livskraftiga skogar med en rikare biologisk mångfald.

”Det finns många frågor och lagförslag som engagerar våra medlemmar. Men i princip allt kommer tillbaka till frågan om tillgången på råvara och vilken klimatnytta våra produkter gör.”

HOPPINGIVANDE BRANSCH

Många segrar har ändå vunnits och Skogsindustrierna fortsätter verka för en mer balanserad syn på skogen och mer förståelse för dess kraft. Viveka känner stort hopp inför framtiden.

– Jag tycker att hela vår bransch är hopp-
ingivande! Det är så lätt att bara fastna vid
utmaningar och svårigheter, framför allt gällande
klimatfrågan. Men vi får inte glömma att vi har enormt
mycket skog som vi kan använda för att både skapa
värde och klimatnytta. Och vi har otroligt kunniga
människor här. Tillsammans och som bransch kan
vi göra stordåd.

Även vid geopolitisk oro finns kraft att hämta
i skogen. Som exporterande bransch har skogs-
industrin fått känna på effekten av stängda gränser,
ändrade virkesflöden och priser som drivits upp de
senaste åren.

– Hela världen har ju fått se hur farligt det är att
göra sig beroende av ickedemokratiska stater och en
stor del av Europa sitter fast i ett enormt beroende
av rysk gas och olja. Men där är skogsindustrin en
möjliggörare som kan bidra till att minska beroendet.
Restprodukterna från skogen kan användas till både
drivmedel och uppvärmning, säger Viveka.

I Sverige får 60 procent av alla kommuner sin
fjärrvärme från skogsindustrin i någon form redan
i dag. Skulle den geopolitiska oron eskalera och
närma sig Sverige, får skogsindustrins resurser
ännu större betydelse. Exportvärdet som ligger på
185 miljarder kronor per år, blir ännu viktigare för
att stärka landet ekonomiskt. I skogen finns också
grunden till byggmaterial, sanitetsprodukter och
förpackningar som behövs i både fredstid och i
krigstid. Privata markägare står även för ett väl
underhållet vägnät som inte ska underskattas och
som är lika stort som det statliga vägnätet.

– Vi är en viktig kugge i den svenska beredskapen
och många tänker inte på det eftersom skogen och
skogsindustrin alltid har funnits. Våra medlemmar
kan geografin och har skogsmaskiner, utrustning
och kunskap som ger möjlighet att ställa om för
andra uppdrag i krigstid, säger Viveka.

Utvecklingen inom skogsbruket med digitalisering
av allt från planeringsverktyg till laserskanning och
skördare med drönarteknik som gör det möjligt
att avverka med minimal markpåverkan, hör till de
många innovationer som väcker Vivekas nyfikenhet.

SKOGBOLAG SOM TAR SAMHÄLLSANSVAR

Men även om framgångarna inom produkt-
utvecklingen imponerar, återkommer hon gärna
till vikten av att behålla en helhetssyn på skogens
betydelse, med det historiska djupet i åtanke.
Innovation är häftigt och betydelsefullt för framtiden,
men viktigast är att använda hela trädet och att
göra det på ett ansvarsfullt sätt, miljömässigt
och ekonomiskt. Just ansvarskänslan är ett
kännetecken på svensk skogsindustri, som Viveka
ser det.

– Bolag som SCA bidrar enormt mycket till det
lokala samhället. De känner ett samhällsansvar och
ger mycket tillbaka. Jag tror att det hänger ihop
ganska mycket med att vår råvara är en så viktig
del av industrin. Den finns där den finns och går inte
att flytta. Bolagen verkar så nära sin råvarutillgång
och de ser att ju bättre skogar vi har, desto bättre
blir lönsamheten. De inser också värdet av att ta
hand om människorna. De är rädda om det de har –
skogen och människorna – och då blir det på riktigt
på något sätt.

I skrivande stund är hon inne på sitt femte
år på vd-posten och än är det inte dags för
någon summering. Men när den dagen kommer
hoppas hon kunna blicka tillbaka på miljömässiga
framgångar.

– Om jag då kan se att satsningarna vi har
gjort inom Framtidsresan faktiskt har lett till verklig
förändring och ökad klimatnytta, då skulle jag känna
mig tillfreds. Jag hoppas också att skogsbranschen
får mer erkännande för all den nytta som den
faktiskt gör. Vi är en del av lösningen och jag vill
verkligen att ännu fler ser oss som det. ☺

FEM FAKTA OM SVENSK SKOGSINDUSTRI

- › Sverige är en av världens största exportörer av massa, papper och sågade trävaror.
- › 2024 uppgick det totala exportvärdet av svenska skogsprodukter till cirka 185 miljarder kronor. (2023: 184 miljarder.)
- › Mer än 80 procent av produkterna exporteras.
- › Skogsindustrin svarar för 9-12 procent av svensk industris totala sysselsättning, export, omsättning och förädlingsvärde.
- › Svensk skogsindustri sysselsätter cirka 140 000 personer (anställda eller som underleverantörer).

Källa: Skogsindustrierna

NY ISO-STANDARD VISAR

KLIMATNYTTAN MED SKOGSPRODUKTER

TEXT KERSTIN OLOFSSON FOTO SCA

I april lanserades en helt ny ISO-standard för att beräkna klimatpåverkan längs hela den skogliga värdekedjan.

– ISO-standarden innebär att skogsindustrins klimatredovisning får en större tyngd, vilket gynnar träfibern som råmaterial. Nu kan både vi och våra kunder lyfta fram produkternas klimatfördelar på ett sätt som blir ännu mer konkret och trovärdigt, säger Susanne Rutqvist, SCAs Climate Lead.

STANDARDEN GER en helhetsbild av skogens klimatnytta och de produkter som tillverkas av träråvara. Den består av fyra olika delar – tre delar som visar vilken klimatnytta som företagets skog och förnybara produkter bidrar med och en del som visar företagets fossila utsläpp. De tre nyttorna består i:

- › att träd binder koldioxid när de växer,
- › att produkter som tillverkas av träråvara fungerar som kollager under hela sin livslängd,
- › att produkterna ger möjlighet att minska fossila utsläpp genom att de kan ersätta produkter av fossila material, vilket mäts som potential för undvikna fossila utsläpp. Papper kan till exempel ersätta plast, trä kan ersätta stål och betong och biodrivmedel av tallolja kan ersätta fossilt bränsle.

– I EU, och även i en del andra sammanhang, fokuserar man främst på skogens roll som kolsänka och ser inte till de andra delarna. Men de här beräkningarna visar att skogen gör störst nytta när den brukas på ett ansvarsfullt sätt, så att den både binder koldioxid och bidrar med råvara till förnybara produkter, säger Susanne Rutqvist.

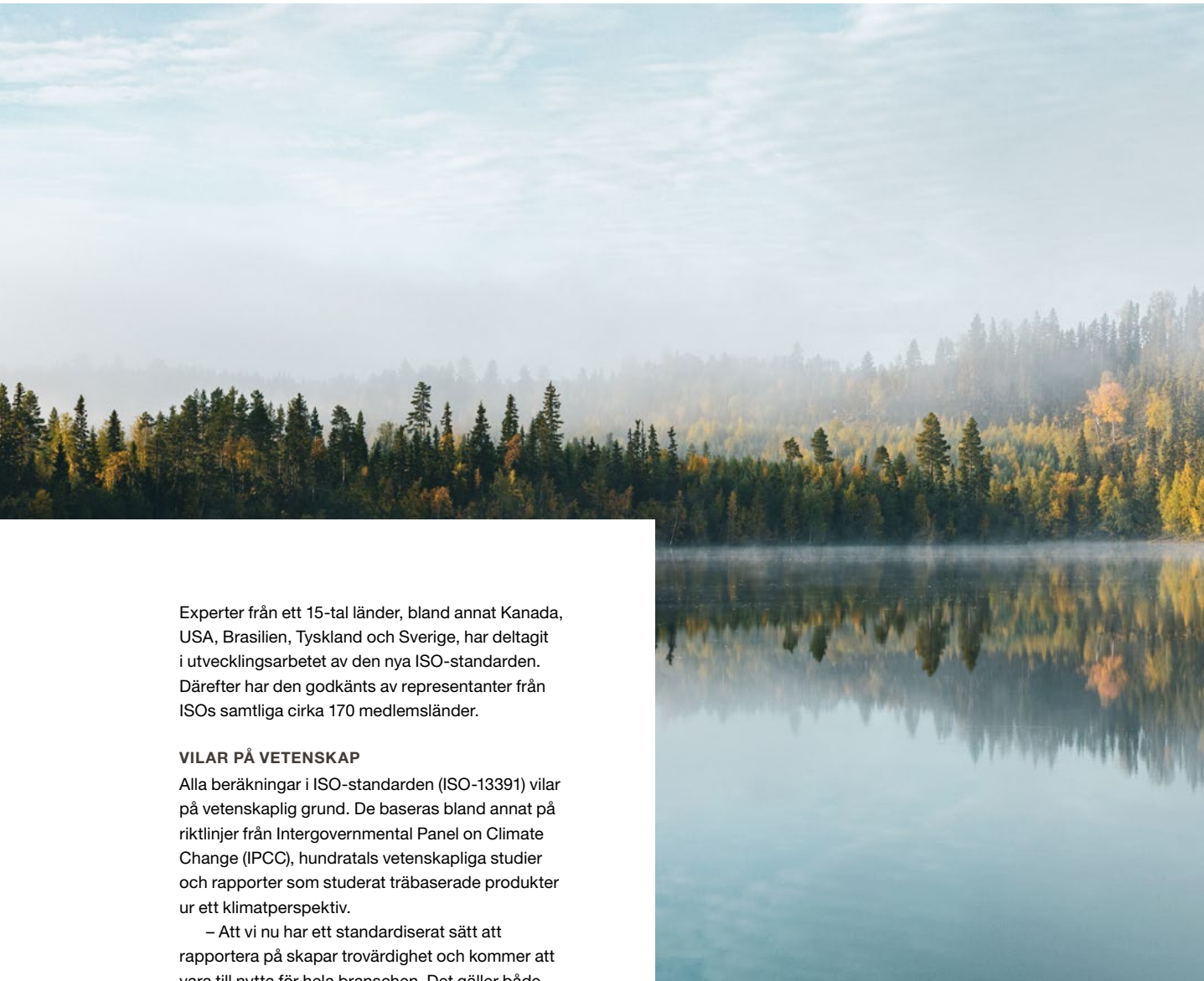
EXPERTER FRÅN 15 LÄNDER

En modell för att beräkna den årliga klimatnyttan ur ett helhetsperspektiv togs fram inom skogsindustrin redan 2018 och har sedan dess fått bred spridning. Den modellen blev en viktig pusselbit när den globala ISO-standard utvecklades.

– Arbetet med att ta fram en internationell ISO-standard inleddes för några år sedan. Då var det naturligt för den internationella organisationen för standarder, International Organization for Standardization (ISO), att titta närmare på hur vi gjort beräkningarna, berättar Peter Holmgren, expert på skog och klimat och en av dem som utformade den tidigare modellen.

^
Susanne Rutqvist, SCAs Climate Lead och Peter Holmgren, rådgivare inom hållbar utveckling.

Experter från ett 15-tal länder, bland annat Kanada, USA, Brasilien, Tyskland och Sverige, har deltagit i utvecklingsarbetet av den nya ISO-standard. Därefter har den godkänts av representanter från ISOs samtliga cirka 170 medlemsländer.

VILAR PÅ VETENSKAP

Alla beräkningar i ISO-standard (ISO-13391) vilar på vetenskaplig grund. De baseras bland annat på riktlinjer från Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), hundratals vetenskapliga studier och rapporter som studerat träbaserade produkter ur ett klimatperspektiv.

– Att vi nu har ett standardiserat sätt att rapportera på skapar trovärdighet och kommer att vara till nytta för hela branschen. Det gäller både i affärer och i politiska sammanhang, säger Peter Holmgren.

Standarden innebär att det blir möjligt att göra jämförelser mellan producenter och skogsbruksregioner när det gäller climateffekter. Den kommer också att vara till nytta för kunder som väljer mellan produkter som tillverkas av råvara från skogen och alternativa produkter.

– Den gör det enkelt att visa trävarornas klimatfördelar på ett konkret och trovärdigt sätt och att göra jämförelser mellan olika material. Dessutom blir den ett viktigt verktyg för att hjälpa politiker att fatta beslut som ser till helheten och som optimerar den totala klimatnyttan, säger Susanne Rutqvist.

Peter Holmgren var tidigare chef för det globala klimatarbetet inom FNs livsmedels- och jordbruksorganisation och är i dag rådgivare inom hållbar utveckling.

PRODUKTER GÖR NYTTA

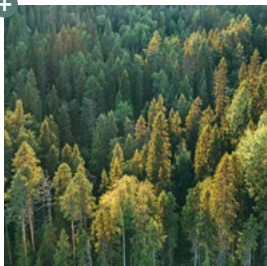
PÅ OLIKA SÄTT

Olika typer av produkter från skogen bidrar med klimatnytta på olika sätt. Långlivade produkter, till exempel sågade trävaror som används i hus och till golv och möbler, gör stor nytta både genom att de lagrar kol i många år och genom att de gör att behovet av exempelvis betong och stål minskar. För pappersprodukter ser det lite annorlunda ut. De lagrar kol en kortare tid men bidrar i hög grad till möjligheten att undvika fossila utsläpp, i och med att de minskar behovet av att tillverka motsvarande produkter av exempelvis plast eller glas. Energiprodukter från skogen kan direkt ersätta fossil energi för uppvärmning, elektricitet eller i transporter.

ISO-STANDARDENS (ISO-13391) FYRA DELAR

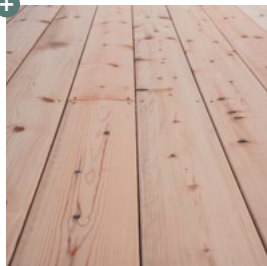
+

SKOGENS UPPTAG

Växande skogar binder in kol. Tack vare en aktiv skogsskötsel ökar virkesvolymen och kolförrådet.

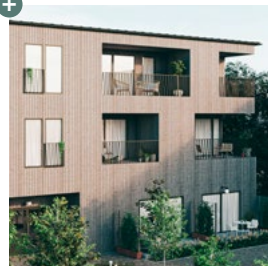
+

LAGRING I PRODUKTER

Kol från skogen lagras i produkter. Beräkningen tar hänsyn till produkternas användningsområden, livslängd och återvinningsgrad.

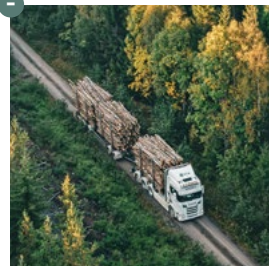
+

UTSLÄPP SOM KAN UNDVIKAS

Förnybara produkter kan ersätta användning av produkter med högt fossilt avtryck, som plast, stål och betong. På så sätt kan fossila utsläpp undvikas.

-

FOSSILA UTSLÄPP I VÄRDEKEDJAN

Verksamhetens fossila utsläpp från skogsbruk, industriprocesser och transporter.

Skräddarsytt trähus

FÖR EN AKTIV LIVSSTIL

TEXT HÅKAN NORBERG FOTO SOPHIE ODELBERG

Äventyraren och fotografen från Stockholms innerstad hittade hem i Jämtland – och byggde sitt drömhushus i trä. Följ med till Sophie Odelbergs "fjällstuga" i byn Ottsjö.
– Jag och min man byggde det här huset långsiktigt, med material som håller och är hållbara. Vi vill kunna vara här hela livet, säger hon.

SOPHIE ODELBERG passade aldrig riktigt in under uppväxten på Östermalm i Stockholm. När de jämnåriga barnen ville "fika och köpa dyra kläder" ville den sjuåriga Sophie hellre klättra.

– Det var inte så vanligt med klätterhallar då, och inga av mina kompisar var intresserade. Därför var det som att komma hem när jag 2013 gjorde min första säsong i Åre.

Utomhusaktiviteter och äventyr är en stor del av livet för fotografen Sophie Odelberg och hennes man, men under de senaste åren har deras fritidsintressen fått stå tillbaka till förmån för bygget av deras drömhushus i byn Ottsjö ett par mil från Åre.

Huset är ritat av paret tillsammans med designbyrån Note. Den förskjutna huskroppens tre delar följer markens höjdkurva, vilket gör att byggnaden smälter in i den kuperade terrängen. Det ger också utsikt från hela huset – och det finns alltid lä någonstans intill fasadens jämtländska kärnfurupanel.

– Jämtland är jätteviktigt för oss! Fjäll och berg

ska genomsyra huset och vi vill kunna argumentera för våra materialval. Huset är inspirerat av den jämtländska ladan och det var givet med träfasad. Vi landade på obehandlad kärnfuru från skogarna i Jämtland. Den är snygg, klarar väder och vind och behövde inte transporteras långt, säger Sophie.

EKONOMISK UPPFINNINGSRIKEDOM

Huset har en rad egensinniga lösningar för att passa parets aktiva livsstil och bygget är präglad av en slags ekonomisk uppfinningsrikedom. Ett exempel är hur Sophie, som helst skulle vilja kunna öppna hela vardagsrummet mot fjällnaturen, såg till att förse huset med inte mindre än fem ytterdörrar.

– Jag tycker inte om känslan av att vara instängd och jag vill kunna dricka kaffe utomhus så ofta som möjligt, men det skulle bli alldeles för dyrt med stora skjutdörrar i glas. I stället satte vi ytterdörrar i varje hörn, så att var du än är i huset kan du komma ut.

Paret har lagt ner mycket tid på att arbeta själva på bygget, för att hålla nere kostnaderna. Och de tycker båda om att snickra.

FAKTA

Stomme: Trästomme från SCA.

Ytterpanel: Obehandlad kärnfuru, SCA Lynx, rillad och i olika bredder för ett varierat och spännande uttryck.

Träpanel inne: Furu, målad med hårdvaxolja.

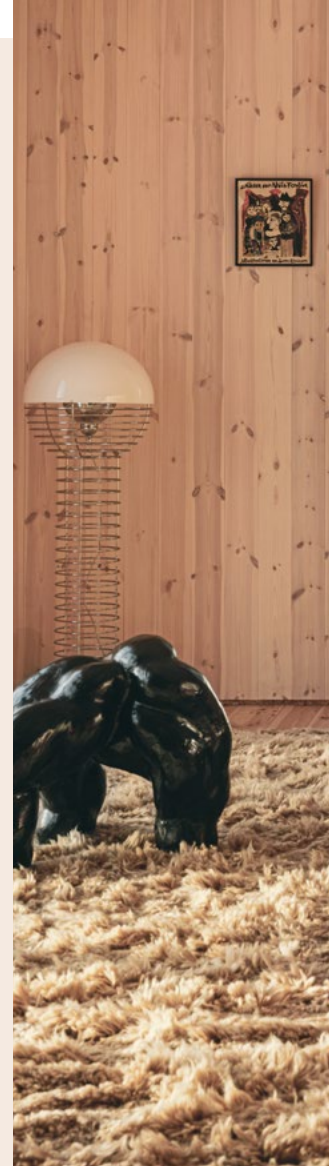
Isolering: Träfiberull. "Och vi har väldigt tjocka väggar."

Yttertak: Plåt.

Innertak: Furu från SCA, varav en del är fjällpanel egentligen avsedd för utomhusbruk

Golv: Furugolv, 22 mm, samt norsk fauskemarmor "från andra sidan fjället".

Uppvärmning: Bergvärme. "Det var dyrare att installera än andra alternativ men nu är elnätsavgiften, alltså inte elförbrukningen, den största delen av vår energikostnad."

– Lite handlar det också om att visa att det går att bygga ett intressant hus utan att det kostar tio miljoner. Man kan själv förädla grundmaterial från närområdet och få det att bli exklusivt, säger Sophie.

Som den fjällpanel, egentligen ytterpanel, som utgör innertak ovanför matplatsen och köket. En detalj som med enkla medel, och förvisso en hel del arbete med att slipa alla grova plankor, ger huset en unik och exklusiv känsla.

BAR PLANKOR I 16 TIMMAR

"Att bygga ett hus är något av det svåraste jag har gjort", skriver Sophie i ett av många inlägg på Instagram, där hon har dokumenterat projektet. Hon och hennes man bor i Stockholm, omkring 60 mil från Ottsjö, och båda jobbar heltid. De har själva ansvarat för projektering, upphandlingar och projektledning.

När furupanelen som skulle pryda innerväggarna levererades mitt i vintern var Sophie ensam på plats. De 1 400 plankorna, avlastade ungefär 70 meter från huset, behövde bäras in samma dag för att inte

skadas. Det tog henne 16 timmar och 50 000 steg att bära in alltihopa, fyra plankor i taget. Därefter målade hon dem med hårdvaxolja tolv timmar om dagen under fyra veckor.

– Det är klart att det har slitit, men det har också varit otroligt roligt och givande. Vi har fått tacka nej till mycket annat under en period, men det kan vi ta igen!

Med huset färdigbyggt har paret äntligen kunnat återuppta sitt stora intresse för äventyrliga friluftaktiviteter och i somras besteg de Matterhorn, på gränsen mellan Italien och Schweiz. Men som för alla husägare fortsätter arbetet med trähuset i Ottsjö. Sophies svar på frågan om vad som kommer närmast tycks ändlös.

– Vi flyttade in förra året men vi håller fortfarande på med lite allt möjligt. Vi ska snickra en trall, det är den största grejen som är kvar. Och så lite småfix inne, som att slipa och behandla golven, lampan till trappan, platsbygga garderober i groventrén, hitta på en lösning med förvaring för att gömma skorstenen ...

Så klart ska de också ägna sig åt aktiviteterna som den jämtländska naturen utanför dörren har att erbjuda, sommar som vinter. Sophie kan kliva ut från groventrén, ta en tur på fjället och tillbaka in igen, över det oömma stengolvet och direkt in i badrummet, utan att dra med barr och mossor in i det övriga huset.

– Vi valde det här läget för att kunna vara aktiva utan att behöva använda bilen. Och huset är helt anpassat efter vårt sätt att leva. ☞

Sophie har dokumenterat bygget av Fjället Cabin, som de kallar huset, under användarnamnet @fjalletcabin på Instagram. Håll utkik där för den fortsatta utvecklingen av fjällstugan i trä, anpassad efter en aktiv livsstil.

SCA France tar servicen till nästa nivå

TEXT KERSTIN OLOFSSON FOTO SCA

SCA Wood satsar i Frankrike och har startat dotterbolaget SCA France, med ansvar för direktförsäljningen till den franska marknaden.

– Nu kan vi erbjuda de industriella kunderna ännu bättre service. Vi kommer bland annat att öppna servicelager för att kunderna snabbt ska kunna komplettera med mindre inköp, säger Markus Henningsson, marknadsdirektör vid SCA Wood.

UNDER NÅGRA ÅR har ISB skött försäljningen åt SCA Wood i Frankrike, men nu kommer SCA Wood att ta över ansvaret igen

– Vi vill tydliggöra för våra kunder vad som är SCA Wood och vad som är ISB. Samtidigt är vi en långsiktig delägare i ISB, så det är självklart för oss att fortsätta ha ett nära samarbete och partnerskap med ISB. Men i och med att vi har startat SCA France får vi en mer effektiv struktur och vi kommer att öka vår servicegrad ytterligare, säger Markus Henningsson.

En del i det är att SCA France har etablerat ett servicelager i Rochefort för att förbättra servicen till större industriella kunder. Kunderna kommer även fortsättningsvis att göra sina stora beställningar av trävaror från SCAs sågverk i Sverige, men om

de behöver komplettera med mindre inköp kan de göra det snabbt och smidigt via servicelagret.

HÅLLFAST VIRKE FRÅN NORR

SCAs största kundbas i Frankrike utgörs av limträstillverkare, i huvudsak tillverkare av större projektbalkar av limträ.

– De behöver högkvalitativ råvara med bra styrkeegenskaper och här kommer den nordsvenska granen verkligen till sin rätt. I och med att träden i norra Sverige växer långsamt får virket en hög hållfasthet. Dessutom har det en fin kviststruktur, säger Markus Henningsson.

Förutom limträstillverkare består den franska kundbasen av andra industriella kunder, som till exempel dörrtillverkare och hyvlerier.

– Där är vår främsta kund ISB, som vidareförädlar och distribuerar konsumentprodukter till

Markus Henningsson, >
marknadsdirektör SCA Wood och
Armel Chaumont, vd SCA France.

byggvaruhandeln och gör det själv-branschen, säger Markus Henningsson.

ÖKAD EFTERFRÅGAN

SCA ser stora möjligheter på den europeiska marknaden framöver.

– EU driver på kraftfullt för att åstadkomma en grön omställning och det innebär att efterfrågan på trä kommer att öka. På så sätt är Europa en stabil marknad i en orolig värld, konstaterar Markus Henningsson.

Samtidigt minskar tillgången på virke i Central-europa. I flera år har det skett stora avverkningar på grund av att skogar angripits av granbarkborre, men nu börjar de virkesflödena att klinga av.

– Vi kommer därmed att se en minskad produktion av trävaror i Europa samtidigt som efterfrågan kommer att öka. Här kan vi bidra med högkvalitativa produkter från nordliga skogar, säger Markus Henningsson.

EFFEKTIV LOGISTIK

Att SCA Wood väljer att satsa just i Frankrike har flera förklaringar.

– Framför allt är vårt logistiksystem till Frankrike riktigt konkurrenskraftigt, både när det gäller ekonomi och miljö. Vi kan transportera våra produkter med

fartyg, vilket innebär låga kostnader och låga utsläpp per transporterat ton, säger Markus Henningsson.

Sedan tidigare har SCA levererat produkter till en terminal i Honfleur och sedan något år tillbaka nyttjas även en terminal i Rochefort. Det gör det möjligt att leverera trävaror på ett ännu mer effektivt och heltäckande sätt i Frankrike.

– Medan Honfleur ligger i nordvästra Frankrike ligger Rochefort i sydväst, så de kompletterar varandra på ett bra sätt. Rochefort ligger dessutom nära flera av våra huvudkunder. Vi höjer också vår leveranskapacitet genom att leverera produkter med två fartyg per månad, i stället för med ett, säger Armel Chaumont, vd för SCA France.

En annan förklaring till SCAs satsning på SCA France är att Frankrike är ett av de länder som arbetar mest intensivt med att öka användningen av trä vid nybyggnationer.

– Dessutom har Frankrike historiskt sett varit en viktig marknad för SCA. Det är naturligt för oss att fortsätta på den vägen. Vi har kapacitet att möta den franska trävarumarknadens tillväxt och erbjuder säkra och konkurrenskraftiga leveranser. Vi ser också fram emot ett ökat samarbete med industriella kunder när det gäller att utveckla nya produkter, säger Armel Chaumont. ☞

Nytta i alla led

FRÅN SKOG TILL SAMHÄLLE

TEXT VICTOR IHRE PERSSON FOTO SCA

Från norrländska skogar till färdiga hus – klimatnyttan med träprodukter sträcker sig över hela värdekedjan. Men vad krävs för att träet faktiskt ska kunna bära hela det klimatvärde som många tillskriver det?

ÄNGS EN SKOGBILVÄG i Jämtlands inland, där gran och tall reser sig tätt intill väggkanten, ligger ett stickspår inbäddat i rimfrost. Det är januari.

Dagen är kort och luften stilla. En timmerbil står lastad från morgonens avverkning. Flaken är fyllda av stockar. De har formats under ett sekel av skiftande årstider och långsamt växt sig starka.

Träden som fällts har gjort sitt jobb som en del av ekosystemet och effektiv kolsänka. De har vuxit långsamt, bundit kol under hela sin livstid och nått en punkt där de kan börja bidra till något större. När lastbilen lämnar skogen fortsätter träets nytta med ny fart, via sågverken och vidare ut i världen.

Men det är inte en resa utan frågor. Med varje avverkning höjs också röster om biologisk mångfald, bevarad natur och skogens faktiska värde. Borde trädet egentligen ha fått stå kvar och fortsätta lagra kol i skogen?

På andra sidan diskussionen – där brukandet blir verklighet – tycks svaret vara självklart. Ångan från sågverkets torkar dansar mot himlen i den kalla luften och från timmermottagningen hörs

ett ständigt dovt kluckande när nyanlända stockar sorteras och särskiljs utifrån sina olika egenskaper. Allt för att maximera värdet av varje träd.

– Varje plank, stock och träd är unika. Det finns ingen exakt kopia. Trädet har vuxit på en speciell plats, formats av väder och vind och skötts om av hårt arbetande människor generationer före oss, säger Peter Nilsson, sågverkschef på Munksunds sågverk i Piteå.

Här, på ett sågverk som varit i bruk sedan slutet av 1800-talet, blir skogens förlängda nytta mer konkret: ett byggmaterial med klimatvärde. Det som en gång växte i norrländsk jord är nu på väg att bli en del av ett hus, en fasad, ett golv eller en möbel – något nytt som både bär och binder.

– Trä som material är på flera sätt ett levande material och att hantera en ståtlig tall som vuxit drygt en mansålder danar både respekt och vördnad. För mig är logiken i att bygga med trä samtidigt som vi sköter skogens återväxt både snällrik och enkel, fortsätter han.

DET BÖRJAR I SKOGEN

I norra Sverige finns drygt hälften av landets skog. Här är avstånden långa och befolkningstätheten

låg, men klimatnyttan desto större. Skogarna växer snabbare än de avverkas och varje år ökar mängden kol som lagras in i träden. Enligt rapporten Norrland, skogen och klimatet uppgår det årliga nettoupptaget av koldioxid i skogen i de fyra nordligaste länen till cirka 29 miljoner ton CO²-ekvivalenter. Det kan jämföras med hela Sveriges samlade klimatutsläpp från industri, transporter och andra sektorer, som år 2023 uppgick till 44 miljoner ton CO²-ekvivalenter.

Frågan om huruvida träden egentligen borde få stå kvar i skogen är med andra ord central. Enligt Per Funkquist, hållbarhetschef på SCA, är det genom att bruka skogen och avverka som den kan bidra med maximal klimatnytta. Genom att binda kol i växande skog och förse samhället med den förnybara råvara som krävs för klimatomställningen. Allt samtidigt som också andra mål måste tillgodoses, som att bevara biologisk mångfald. En balans som enligt Per kräver långsiktiga och kunskapsbaserade avvägningar snarare än förenklade motsättningar.

– För att skogen verkligen ska kunna bidra maximalt till klimatmålen behövs ett regelverk som uppmuntrar aktiv skogsskötsel,

substitutionseffekter och cirkulär bioekonomi, säger Per Funkquist.

Det är en syn som delas av många i den svenska skogsnäringen – inte minst i den pågående diskussionen om skogens roll på europeisk nivå. Nya direktiv och förordningar riskerar att behandla alla medlemsländer lika, trots stora skillnader i skogstyper, brukningstraditioner och ansvarsnivåer. Från svenskt håll lyfts ofta behovet av ett mer kalibrerat perspektiv fram, där nationella förutsättningar ges större betydelse.

Enligt Per är risken annars att både klimatnytta och skogsbrukets samhällsbidrag förloras ur sikte. EU:s ambitioner är i grunden positiva menar han, men präglas ibland av ett snävt och kortsiktigt tänkande. Den svenska skogen är mer än en passiv kolsänka. Den är en motor för klimatnytta, både genom att aktivt skogsbruk skapar hög tillväxt och utgör ursprung för förnybara produkter.

– Det är viktigt att förstå att det är hela skogscykeln – från växande virkesvolym i skogen, via avverkning av förnybar skogsråvara till förädlade slutprodukter som ersätter fossilintensiva – som sammantaget skapar klimatnyttan, säger han.

Peter Nilsson, sågverkschef på Munksunds sågverk.

KLIMATNYTTA I VARJE STEG

Sågverken i norra Sverige är på så sätt mer än bara industriplatser – de utgör nyckelspelare i ett resurseffektivt industriellt kretslopp där varje del av trädet tas tillvara. Drygt hälften av stocken blir till olika former av sågade trävaror. Resten – bark, spån och flis – omvandlas till pappersmassa eller biobränsle som driver virkestorkar och värmer byggnader. I många fall är dagens anläggningar nästintill självförsörjande på energi, med låg fossil påverkan som resultat.

– Vi har en förnyelsebar råvara som binder kol. Det ställer höga krav på oss att i varje produktionsled fatta kloka och välavvägda beslut. Vi har kommit långt, men jobbar fortsatt hårt med att på olika sätt minska avtrycket ytterligare. Inte minst från vår transportlogistik, säger Peter Nilsson.

Det han är inne på är också just det som särskiljer trä från många andra material. I andra industrier handlar effektiviseringar ofta om att minska skadan och att sänka utsläppen från något som redan belastar klimatet. Med trä sker nästan det omvända. Nyttan förstärks istället ju effektivare processen blir. Eftersom varje bräda redan innehåller lagrad koldioxid, innebär ett lägre avtryck i produktionen att själva nyttan med produkten förstärks. Det som är bra blir ännu bättre. Ju renare process, desto större klimatvärde. Något som sällan kan sägas om fossilbaserade alternativ.

Effektiviteten präglar också helheten: korta transporter, lokal råvara och förädling, biobaserad

energi och hög automatiseringsgrad. Skillnaderna är slående. Enligt rapporten Norrland, skogen och klimatet står de fyra nordligaste länen för en årlig klimatnytta på omkring 43 miljoner ton koldioxid. Den allra största delen av den nyttan bygger på att träprodukter ersätter mer utsläppsintensiva material som stål, cement och plast. Genom substitutionen undviks nästan 14 miljoner ton koldioxidutsläpp per år.

Det är alltså i användningen och brukandet, menar Per, som skogens klimatnytta får sin fulla kraft. Inte bara som kolsänka, utan också som ersättning för något annat.

– Skogens roll är inte bara viktig, den är nödvändig för att vi ska kunna ställa om samhället att bli fossil-oberoende, säger han.

ETT TRÄHUS SOM KOLSÄNKA

Tänk dig ett vanligt hus byggt i trä. Stommen, reglarna, panelen och golven – allt tillverkat av sågade trävaror. Till ett sådant behövs i runda tal mellan 25 och 30 kubikmeter virke. Totalt rör det sig då om omkring 20–25 ton bunden koldioxid, vilket motsvarar över 100 flygresor tur och retur mellan Stockholm och London enligt beräkningar från FN:s organ för internationell civil luftfart ICAO. Det är kol som i sin tur kan förbli inneslutet i huset, kanske i hundra år eller mer.

På den stockholmsbaserade arkitektbyrå Equator, som i dag nästan uteslutande arbetar med kommersiella byggnader och professionella

Per Funkquist, hållbarhetschef SCA och Louise von Bahr, arkitekt Equator.

beställare, har man sett hur just den egenskapen fått allt större betydelse. Enligt Louise von Bahr, en av byråns arkitekter, har man på bara några år förflyttat sig till en helt ny spelplan när det gäller just klimatredovisning.

– I dag jagar alla lägre koldioxidavtryck och den drivkraften har självklart ställt nya krav på oss, men också öppnat upp för nya kunskapsområden och innovationer i alla led. Inte minst kopplat till trä, säger hon.

Ett tydligt sådant exempel är Logicenters banbrytande logistikhall i Bålsta. Ett projekt som slutfördes 2024 där Equator varit delaktiga från inledande konceptarbete till slutlig utformning. Genom att använda en stomme och fasad av trä, samt hampaisolerade väggpaneler, lyckades projektet minska utsläppen med nästan 90 procent jämfört med traditionella byggmaterial.

För att fler i framtiden ska kunna gå i samma riktning lyfter Louise också behovet av fler hybridlösningar. Att maximera nyttan med trä handlar enligt henne både om att kombinera och ersätta – att använda trä där det går och våga tänka nytt kring samspelet med andra material. En förändring som både kräver och möjliggör ett tätare samarbete mellan branschens aktörer för att tillsammans utveckla nya idéer, produktionssätt och produkter.

– Det går inte att komma ifrån att materialvalen har en oerhört stor betydelse när vi bygger och det finns så mycket ingenjörskonst som borde riktas mot trä, säger Louise.

FRAMTIDEN BYGGS I TRÄ

Ett nytt skift tar vid på sågverket. Maskinerna arbetar rytmiskt och torkens ånga stiger mot vinterhimlen. Träet som började sin resa genom långsam tillväxt i de norrländska skogarna är nu förädlad, staplad och redo att levereras till morgondagens byggprojekt.

Hur produkternas egenskaper värderas i framtidens regelverk, klimatpolitik och byggnormer återstår till viss del fortfarande att se. Säkert är dock att svaren på hur skogen ska användas framöver kommer att forma både industrins villkor och framtiden för de samhällen som lever nära skogen.

– Träindustrin har påtagligt byggt både välfärd och livskvalitet för Sverige. Kanske så länge att många faktiskt slutat reflektera över det. Men när vi förädlar den norrländska senvuxna tallen till jordbävningssäkra hus i Japan infinder sig en djup och meningsfull känsla av att vi gör skillnad, avslutar Peter.

För honom och kollegorna i branschen handlar träbyggandet inte bara om att använda en förnybar råvara – utan om att skapa produkter som både binder kol och ersätter utsläppsintensiva alternativ. Samtidigt som ny skog växer och binder ny koldioxid ur atmosfären, förblir det kol som redan lagrats kvar – in kapslat i generationer genom bostäder, skolor och samhällsmiljöer. ♻️

En innovativ blick på hållbarhet

TEXT HÅKAN NORBERG FOTO ANNA THORBJÖRNSSON

Elise Grosse är hållbarhetschef på Sweco Architects. Hon ser stora möjligheter med den gröna omställningen, men poängterar att det kräver ett perspektivskifte.

– Hållbar omställning handlar inte bara om att banta och göra avkall på saker, det handlar om att göra på nya sätt så att det blir bättre ur ett större perspektiv. Med några enkla justeringar av marknadsekonomens spelregler skulle samhället snabbt kunna bli cirkulärt, energieffektivt och mer framtidssäkrat, säger hon.

NÄR ELISE GROSSE skulle söka till gymnasiet var hennes pappa tydlig: "Se till att du får bra betyg, sedan kan du göra vad du vill." Sagt och gjort. Elise läste naturvetenskap, hon hade lätt för sig i skolan, och gick ut med strålande betyg. Sedan var det dags för henne att göra det hon själv ville – bli konstnär.

– Det kom från en inre lust, inte utifrån. Det handlade inte om att uppnå något, tjäna pengar eller få en viss roll, utan om nyfikenhet och ge perspektiv på samhället, säger hon.

Efter att ha studerat konst vid den högskoleförberedande Nyckelviksskolan sökte hon till både Konstfack och Konsthögskolan, men kom inte in, vilket gjorde henne förvånad. I efterhand ser hon det som en nyttig motgång och något som tvingade in henne på en ny väg, till Arkitekt högskolan, där hon fick nya perspektiv. Hon träffade massor av intressanta människor, lika konst- och kulturintresserade som henne själv, och hon fick upp ögonen för arkitekturens roll i samhället.

– Jag förstod att arkitekten kan vara minst lika samhällskommenterande som konstnären, att där finns ett högre syfte bortom snygga hus och design. Och om inte annat fanns det en ateljé

på Arkitekt högskolan, där jag kunde arbeta med antagningsprovet till nästa år på Konsthögskolan.

Men Elise blev kvar på Arkitekt högskolan på KTH och därefter följde ytterligare konst- och arkitekturstudier i Berlin och Los Angeles. Hon gjorde ett examensarbete tillsammans med en timmerman i Värmland, där de byggde ett modernt kataloghus men med timmer, och där började trädarna flätas samman för henne: konst, arkitektur och natur.

FORMATIVA UPPDRAG I TYSKLAND

Efter att ha hankat sig fram som egenföretagare i några år, "det var lågkonjunktur och det fanns inga jobb, så jag startade eget", fick hon sitt första riktiga uppdrag som arkitekt – av sin pappa.

– Han hade startat ett IT-företag i Tyskland som gick väldigt bra och de skulle omvandla ett gammalt DDR-hus till en modern kontorsbyggnad, säger Elise Grosse.

Projektet lärde henne mycket om processerna i byggprojekt och resurseffektiviteten från det gamla Östtyskland gav insikter om vikten av att ta vara på och hitta nya användningsområden för allt material. Det var hållbarhet, återbruk och energieffektivitet innan de var ord på allas läppar.

Uppdraget blev till ytterligare ett, att bygga en förskola intill IT-företaget, för de anställdas barn. Där såg Elise möjligheten att gå ännu längre när det gällde hållbarhet, men det var ensamt.

– Det var i början av 2000-talet och ingen var särskilt intresserad av att lösa hållbarhetsfrågorna, men jag hittade rätt människor att samarbeta med och kunde driva igenom projektet. Och förskolan blev prisbelönt!

"JAG MÅSTE ÄNDRA PÅ DET HÄR"

Tillbaka i Sverige fick Elise Grosse jobb på White arkitekter, där hon var utvecklingsansvarig för hållbarhetsnätverket i sju år. I dag är hon hållbarhetschef på Sweco Architects, som är en av flera divisioner inom Europas ledande arkitektur- och teknikkonsultbolag.

Som arkitekt tar hon stort ansvar för att utveckla sitt uppdrag. Det går inte att fortsätta som vanligt, branschen är i förändring.

– Den byggda miljön står för 40 procent av utsläppen globalt, förbrukar mycket energi och står för en tredjedel av allt avfall. Det finns en förväntan på vår yrkesroll att komma med lösningar på detta. Vid ett tillfälle tänkte jag att antingen får jag byta karriär, eller så måste jag försöka ändra på det här.

Det blev det sistnämnda. Elise Grosse är en synlig hållbarhetsförespråkare i branschen och hennes angreppssätt är lika innovativt som positivt.

– Jag bedriver påverkansarbete där jag vill visa på möjligheterna. Lösningarna och tekniken finns, vi kan göra något åt det här, och de kommersiella drivkrafterna är enormt starka. Men vi lever i en marknadsekonomi vars spelregler är grundade i en fossil och linjär ekonomi.

FRAMTIDEN ÄR HÄR

Hon är övertygad om att samhället snabbt skulle kunna bli hållbart och mer motståndskraftigt med några justeringar av marknadsekonomens spelregler.

– Varför har vi inte skatt på utsläpp? Varför kan inte upphandlingar mer fokusera på kilowattimmar, koldioxidutsläpp eller avfallsminimering? Varför kräver vi inte giftfritt och hållbart framför lägsta timpris? Var är de konkreta exemplen på delningsekonomi?

– Varför kan inte upphandlingar mer fokusera på fler valutor än timpris, såsom kilowattimmar, koldioxidutsläpp eller avfallsminimering? Då bygger vi in kvalitet som ger bäst ekonomi på sikt. Och med kvalitet i design och materialval lönar det sig att reparera och återbruka i stället för slit och släng, säger hon och fortsätter:

– Det finns många konkreta exempel på delningsekonomi och om de tillämpas i stor skala bygger vi svensk konkurrenskraft! Sverige är ett exportberoende land med hög hållbarhetsprofil. Det behöver vi förvalta och fortsätta utveckla. Världen utanför Sverige har stora behov av resurseffektiva, cirkulära, hållbara lösningar.

Hon beskriver arkitektur och byggande som en rad målkonflikter som måste hanteras. Budgetar, lagkrav, funktion, estetik – och inte minst hållbarhet. Elise Grosse säger att det handlar om att skapa rätt incitament för branschen och det gäller att göra det nu.

– Hållbarhetsarbete handlade tidigare om risker som låg i en avlägsen framtid med allvarliga klimatförändringar. Det är den verkligheten vi lever i i dag. ☞

Läs Elise Grosses tankar om skog i urbana miljöer.

Skogens nya roll i samhällsbyggandet

VI SVENSKAR SÅGS HA en särskild relation till skogen. Trots att vi lever i ett av världens mest sekulariserade länder är det ofta i skogen vi finner vår ro – vårt stilla tempel för andlighet.

Jag växte upp vid ett naturreservat i en förort till Stockholm. Skogen var min lekplats, min trygghet och min första arkitekturskola. Där lärde jag mig hur rumslighet formas av ljus, höjdskillnader, proportioner och material. Senare i livet när jag bodde på en tropisk ö i Karibien var det den svenska blandskogen jag längtade efter. Mossan, doften av bark, solljuset som silas genom lövverken. Kanske var det mina celler som längtade tillbaka till sin ursprungsmiljö.

När jag själv fick barn lekte vi i en skogsdunge bredvid den stora lekparken mellan miljonprogramshusen i Dalen. Där tröttnade de aldrig. Till skillnad från lekplatsens förprogrammerade aktiviteter bjöd skogen in till fantasi, kreativitet och upptäckarlust.

Globalt växer intresset för små urbana skogar, så kallade pocket forests, stora som en tennisplan, som stärker biologisk mångfald, kyler staden och lagrar koldioxid. I Sverige har Sweco och Trelleborg tagit fram en stadsmodell där en urban skog har skapats på vad som i dag är hårdgjord yta, och bidrar till att en stadsomvandling kan binda mer koldioxid än den släpper ut under 50 år.

Som arkitekt är min uppgift att skapa miljöer som fungerar – inte bara för människan, utan för hela ekosystemet. Skogen är här en nyckelspelare: en plats för återhämtning och lek, en kolsänka och ett skydd mot värme och översvämning.

Från att ha varit en källa till råvaror är skogen nu också en existentiell infrastruktur. Inom samhällsplanering är det särskilt tre avgörande värden att ta med: biologisk mångfald, rekreation och sociala möten, samt ett svar på klimatkrisen.

Framtidens städer måste byggas med skogen som granne – ibland mitt i kvarteret. För där, bland mossor och lövverk, finns inte bara livets ursprung, utan också nyckeln till vår gemensamma framtid.

ELISE GROSSE
HÅLLBARHETSCHEF,
SWECO ARCHITECTS

FAKTA

Urban skog: Gröna partier med tätare stående träd integrerade i stads miljön, exempelvis längs en gata i stället för bilparkering. Bidrar till:

- > Kolsänka och klimatreglering.
- > Minskad värme och översvämningsrisk.
- > Rekreation och sociala mötesplatser.
- > Stärkt biologisk mångfald.

Pocket forest: En pocket forest är en kompakt, småskaligt och tätt planerad mini-skog med arter som speglar en lokal skog:

- > Kompakt miniskog, ofta stor som en tennisplan.
- > Planteras tätt med lokala arter för att återskapa ekosystem.
- > Stärker ekosystemtjänster och kyler urbana värmeöar.

"Det är fint att kunna spegla miljön med fasaden"

TEXT HÅKAN NORBERG FOTO SCA

Linda Samuelsson arbetar både som arkitekt och inredningsarkitekt. Hon har byggt två trähus privat, med siktet inställt på ett tredje, och hennes dröm är att jobba med materialet som specialitet.

SCA Wood Magazine bad henne titta på en ny generation träpaneler och berätta om sina intryck.

N ARKITEKT HAR MYCKET att förhålla sig till utöver sin uppdragsgivare när det handlar om en byggnads uttryck. Bygglov, detaljplaner, närliggande bebyggelse och inte minst miljön runt omkring.

– När man ritat något är det först och främst platsen som bestämmer villkoren för gestaltningen. Det är fint att kunna spegla miljön med fasaden, säger Linda Samuelsson, Nokori inredningsarkitekter.

Hon bläddrar bland provbitar av SCAs fem nya ytterpaneler, som erbjuder en variation av designuttryck för träfasader. Hon säger att innovation inte behöver handla om att göra det mest spektakulära utan om att ge nya möjligheter, inte minst estetiskt.

– Moderna träpaneler har gett oss ett nytt verktyg för exteriöra uttryck där vi kan jobba med så mycket mer än bara kulör, säger hon och fortsätter:

– Ta Alces som exempel, som har en slags karvning som får mig att minnas slöjden i skolan. Den känns som traditionellt hantverk i ny tappning. Jag kan se den panelen på ett hus nära vattnet, som speglar solljuset mot fasaden.

Linda Samuelsson framhåller trä som ett mer hållbart byggmaterial än många andra alternativ, och att den här typen av paneler kan göra det lättare för många att välja trä.

– Paneler som Dama eller Fasadsplån kan efterlikna andra material, vilket gör att det går att skapa ett uttryck som inte förknippas med trä, men fortfarande jobba med trä!

– Jag tror att det här öppnar för en ny marknad för träfasader och att fler kommer att våga mer i sitt uttryck, säger hon.. ☞

Linda Samuelsson driver Nokori Inredningsarkitekter och jobbar för hållbar arkitektur och inredning. Hon är också en del av Boning Studio som samlar kompetenser inom arkitektur, totalentreprenad, bygglovshandlingar, inredningsarkitektur och design.

FOTO ANNA KARLSSON

Linda Samuelsson, arkitekt och inredningsarkitekt.

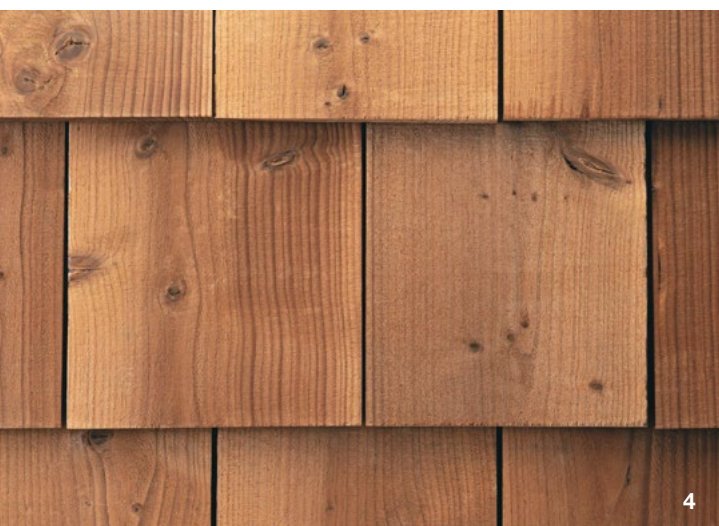
1

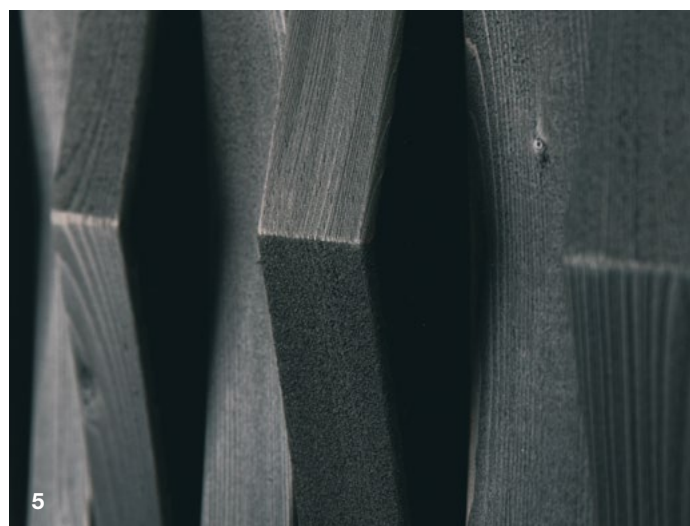
2

3

4

5

1 SCA ALCES

Panel som hyvlas med slumpvisa rörelser i olika storlekar, för ett unikt och närmast slöjdat utseende.

2 SCA LYNX

Vågig panel med olika utföranden som kan mixas och matchas. Hörnen kan vara kantiga eller rundade.

3 SCA URSUS

Rillad panel med hyvlade spår i olika storlekar som skapar ett levande och spännande uttryck.

4 SCA FASADSPÅN

Spånfasad som kombinerar tradition och innovation. Finns som värmebehandlad med ThermoWood eller kärnfuru.

5 SCA DAMA

En panel med spetsig utformning som kan monteras på olika sätt, vilket ger stor designfrihet.

"Det är hög tid att bygga mer hållbart"

PROFESSOR SPRIDER TRÄBYGGANDE OCH HÅLLBART
SKOGSBRUK ÖVER HELA VÄRLDEN

TEXT HÅKAN NORBERG FOTO JOHANNES EDBERG

Staffan Schartner är en miljöengagerad arkitekt vars intresse för trä har vuxit genom åren. Sedan i våras är han adjungerad professor vid Linnéuniversitetet med uppdrag att undervisa och forska om träbyggnad.

– Vi måste sluta bygga trähus som om de vore betonghus och komma fram till en arkitektur som stämmer för trä. Där är vi inte riktigt än, säger han.

STAFFAN SCHARTNER, arkitekt och adjungerad professor i träarkitektur vid Linnéuniversitetet, driver frågan om att bygga i trä för en hållbar framtid. Med projekt som den svenska paviljongen på världsutställningen i Dubai (2021–2022), byggd helt i trä utan stål eller betong och med tanke på återanvändning, visar han vägen framåt.

– Jag är intresserad av sambandet mellan hållbart skogsbruk och träbyggnad, där det ena driver det andra. Träbyggnad har potential att vara den starkaste drivkraften för att restaurera skogar i världen, säger han.

Trä är ett globalt tillgängligt, förnybart material som klarar drag- och tryckkrafter väl. Trä är dessutom lätt i förhållande till sin styrka.

– Ändå är det en försvinnande liten del av vår skog som går till byggnad i Sverige. Att bygga ett flerfamiljshus i trä motsvarar den tillväxt som finns i den svenska skogen under några minuter, säger Staffan Schartner.

Han förespråkar smartare arkitektur anpassad för trä, lösningar utan lim och metall (till exempel att laminera skivor med spikar av trä) och ett cirkulärt byggande där byggnader lättare kan demonteras.

Inom forskningsprojektet Hållbart byggande med trä samarbetar Linnéuniversitetet med 18

företag och branschorganisationer – finansierat med 135 miljoner kronor – för att driva sektorn mot klimatneutralitet och klimatpositivitet.

Ett initiativ strävar efter ökat samarbete med afrikanska länder, där potentialen för skogsbruk och träbyggnad är stor. Staffan Schartner nämner även ett möte med ett thailändskt företag som visade upp en bit LVL (fanerlaminat) av eukalyptus. Trädet var skördat efter fem år, att jämföra med de 80 år som behövs för träd som fälls i norra Skandinavien. Det ger perspektiv på potentialen i tropiska skogar och plantager, menar han.

– Man kan bygga alla hus i världen i trä utan att minska mängden träd i skogarna. Men det kräver ett fungerande globalt naturnära skogsbruk i många av de skogar som finns kvar och i skogar som utan problem kan restaureras, säger Staffan Schartner. ☞

Staffan Schartner är arkitekt och har under många år arbetat med konstruktion och projektledning. Hans tjänst vid Linnéuniversitetet omfattar nätverkande, undervisning och forskning inom träbyggnad. Tjänsten finansieras inom ramen för The Bridge, ett strategiskt partnerskap mellan Södra, Ikea och Linnéuniversitetet som omfattar hela skogens värdekedja.

FOTO LINNÉUNIVERSITETET

Staffan Schartner, professor vid
Linnéuniversitetet.

INNOVATIV ELEMENTFASAD AV TRÄ

TEXT KERSTIN OLOFSSON, HÅKAN NORBERG

FOTO TORBJÖRN BERGKVIST

Elementfasader är traditionellt uppbyggda av aluminium och stål, men nu lanseras ett system tillverkat av trä – SCA Curtain wall. – Det är ett mycket mer hållbart alternativ. Samtidigt är det ett tryggt sätt att bygga och ger en enorm frihet för arkitekten, säger Louise von Bahr på arkitektfirman Equator, som utvecklat systemet tillsammans med Norrlands Trähus och SCA Wood.

ELEMENTFASADER LEVERERAS i färdiga element där glaspartier och fasadmateriäl redan är monterade, vilket innebär att byggtiden kan kortas och att byggnaden snabbt blir vädersäkrad.

– Vid stora komplexa byggnadsprojekt behövs det ett genomtänkt och systematiskt fasadsystem för att det ska fungera. Tidigare har det inte funnits system i hållbara material, men eftersom vi är mitt i en klimatkris är det något som verkligen behövs, säger Louise.

60 PROCENT MINDRE KLIMATPÅVERKAN

Klimatfördelarna med en elementfasad konstruerad i trä är stora. Koldioxidutsläppen minskar med ungefär 60 procent jämfört med ett konventionellt fasadsystem.

– Vi har minimerat användningen av fossila material, även om det till exempel krävs aluminium i karminfästningarna för glasrutorna. Det som gör störst effekt på koldioxidavtrycket är att själva ramkonstruktionen består av trä, i stället för av aluminium. Väljer man sedan trä som fasadmateriäl, får man lägsta möjliga koldioxidutsläpp, säger Johan Larsson, affärsutvecklare vid SCA Wood.

KRÄVS INGA KOMPLETTERINGAR

Fasadsystemet erbjuder alla fördelar som finns med en traditionell elementfasad: att det är snabbt, säkert och flexibelt. Fasadelementen produceras i förväg och går fort att montera på plats vid bygget.

– Det krävs inte några kompletteringar, utan allt är klart när elementen har hängts på plats. Det betyder att det inte behövs någon byggställning för jobbet och det ger ofta en stor kostnadsbesparing, säger Peter Rhensbo, vd för Norrlands Trähus som producerar väggelementen.

– Det här öppnar för möjligheten att bygga avancerade fasader även på platser där byggställningar inte får plats, säger Johan Larsson.

ALLTID 20 GRADER OCH SOL

Att elementen byggs inomhus under kontrollerade former innebär en trygghet och stora fördelar när det gäller kvaliteten.

– Det är alltid 20 grader och sol inne i våra bygghallar, till skillnad mot hur förhållandena kan vara utomhus på en byggarbetsplats, säger Peter Rhensbo.

Att det är ett curtain wall-system gör det också enkelt med ansvarsfördelningen i byggprojektet.

– Curtain wall innebär att det finns en tydlig gräns mellan stomme och yttervägg. På så sätt blir det extra tydligt vem som har ansvar för olika delar i projektet, säger Peter.

FRIHET I DESIGNEN

Fasadelementens modulmått är i standardutförande 2,7 x 4 meter och kan varieras i stor omfattning efter bjälklagshöjd och rumsindelning. Ett fasadelement kan ha en glasyta längs hela blockets bredd, flera mindre glasytor eller inte några glasytor alls.

OM ELEMENTFASADER

Elementfasader hänger som en gardin framför byggnadens stomme, till skillnad mot traditionella utfackningsväggar som sitter i själva stommen. Fasadblocken staplas inte på varandra, utan hänger var för sig så att de enbart bär sin egen vikt. Systemet utvecklades till skyskrapor, men nu används det även till många andra flervåningshus.

SCA CURTAIN WALL

Elementfasadsystem med ramkonstruktion av trä, testad och godkänd av det oberoende laboratoriet IFT Rosenheim.

Johan Larsson, >
affärsutvecklare
SCA Wood.

FOTO SCA

Flexibiliteten gäller också valet av fasadens ytskikt som till exempel plåt, keramik eller träpanel.

– Det är inte inkluderat i systemet, utan är helt fritt att välja. Men vi förordar så klart en träfasad, till exempel av kärnved eller thermowood. Träpanel har liten klimatpåverkan, kräver väldigt lite underhåll och åldras dessutom otroligt vackert, säger Johan Larsson.

Att systemet ger stora möjligheten till anpassningar är en viktig aspekt, poängterar arkitekt Louise von Bahr.

– I de sammanhang där den här typen av fasader används finns det ofta tydliga förutsättningar och krav att förhålla sig till när det gäller allt från energiaspekter till akustikkra. Med SCA Curtain Wall går det enkelt att anpassa sig efter det. Systemet ger också arkitekten stor frihet till variation och detaljrikedom, säger hon.

TESTAD, GODKÄND OCH REDO FÖR MARKNADEN

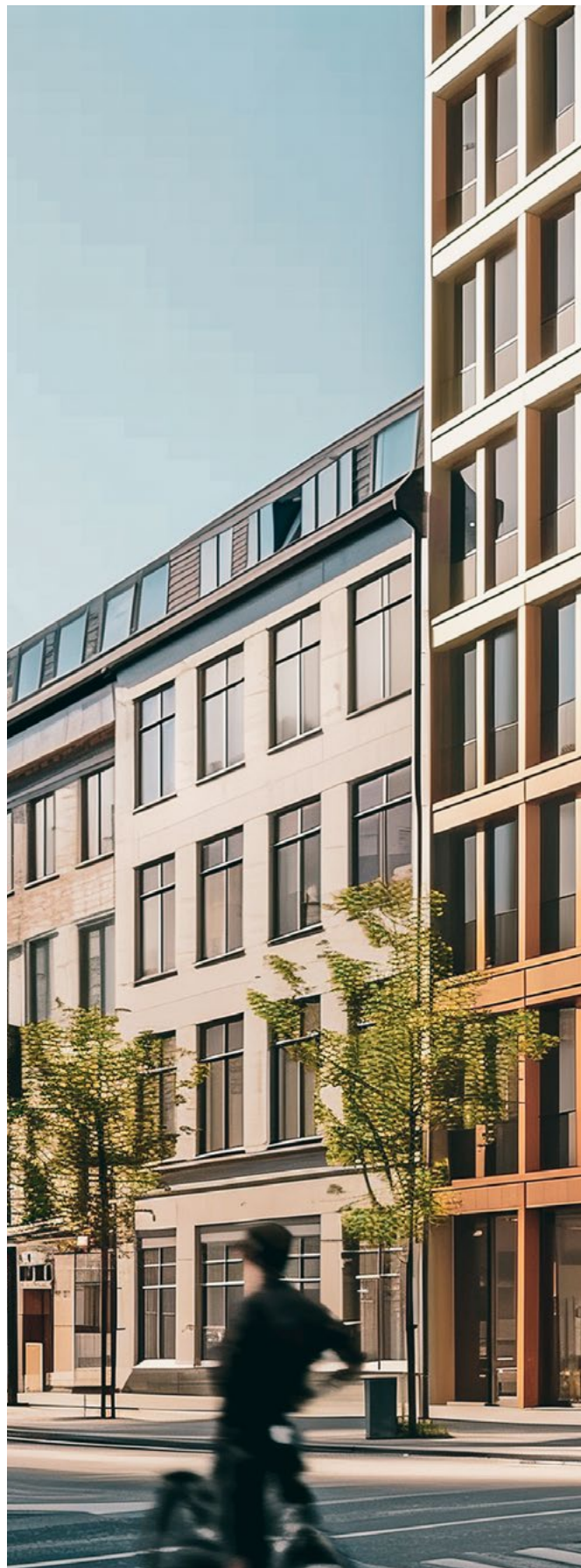
SCA Curtain Wall är främst tänkt att användas till kontorsbyggnader i flera våningar, men även för till exempelvis hotell, skolor och sjukhus.

– Det ställs allt högre krav på att redovisa byggnaders klimatpåverkan och att reducera användningen av fossila material. Det här systemet innebär ett stort steg framåt när det gäller möjligheten att minska kolspåren vid industriellt byggande, säger Louise.

Systemet är utformat för att passa till alla typer av bjälklag och passar också bra för renoveringar där man vill öka en byggnads energiprestanda. Det är även anpassat för både återanvändning och återvinning.

– När byggnaden är uttjänt kommer det att vara lika lätt att plocka ner fasadelementen som det var att sätta upp dem. Det går också att återanvända alla komponenter. Det här systemet kommer att göra det mycket lättare för våra kunder att bygga hållbart, säger Johan Larsson.

– Vi är glada över att SCA Curtain wall är testad, godkänd och redo för marknaden inför att konjunkturen vänder uppåt, avslutar han. ☞

PARTNERS I PROJEKTET

Arkitektkontoret Equator kom med idén till systemet och har bidragit med kompetens kring fasadsystem och tagit fram ritningar.

Norrlands Trähus producerar elementen och har tillfört kompetens kring industriell produktion i projektet. Företaget har fullskaliga modeller av systemet för kunder att titta på.

SCA Wood har stått för finansiering, projektledning och kompetens kring trä.

